

Evropski puls

Elektronski mjesecnik za evropske integracije - broj 76, januar 2012.

TEMA BROJA

Kako Vlada (ne)sprovodi depolitizaciju i profesionalizaciju javne uprave

intervju

Ekonomski analitičar
dr Vasilije Kostić

analiza

Da li prvi veliki građanski protest znači da Crna Gora prihvata evropske vrijednosti

izazovi u EU

Što za privrede regiona znači članstvo Hrvatske u EU kojim ona istupa iz zone CEFTA

Uvodnik:

Vladan Žugić

Telekom

Državni zvaničnici, počev od premijera **Igora Lukšića**, preko bivše i sadašnje vrhovne državne tužiteljke **Vesne Mednica** i **Ranke Čarapić**, do direktora Komisije za hartije od vrijednosti i Uprave za sprječavanje pranja novca **Zorana Đikanovića** i **Predraga Mitrovića**, posljednjih mjesec dana, prebacivanjem loptice, čak do mađarskog tužilaštva, pokušavaju da nas uvjere da će se afera Telekom završiti kao brojne prethodne.

Dakle, bez otkrivanja i kazne za krivce, u ovom slučaju osoba koje su omogućile stranim investitorima da kupe paket akcija koji će im omogućiti samostalno upravljanje nekada crnogorskim nacionalnim resursom, u zamjenu za oko 4, 5 miliona eura na njihovim privatnim računima. Mediji su kao korumpirane prepoznali **Anu Kolarević**, advokatku i sestru bivšeg premijera **Mila Đukanovića**, te vladine zvaničnike u nekadašnjim upravljačkim strukturama Telekoma **Miodraga Ivanovića** i **Olega Obradovića**.

Međutim, afera Telekom je različita od prethodnih. Umjesto potpisa raznih obavještajnih struktura (Nacional, Moldavka S.Č, listing), ovoga puta je pečat Komisije za hartije od vrijednosti SAD-a.

Ne treba imati iluziju da će doći do revizije privatizacije jer multinacionalna kompanija, kao što je Dojče Telekom, u čijem je vlasništvu Mađar Telekom, na raspaganju ima niz mogućnostima kojima to može sprječiti. Ali, postojanje dokumentacije od strane američkih istražitelja je idealna prilika za prvog nezavisnog tužioca ili drugačije sastavljenu vlast da se dokaže u borbi protiv korupcije i stekne značajan plus na putu evropskih integracija. Za one koji su uzeli novac od prodaje našeg nacionalnog resursa, izgleda da nije pitanje da li će ih stići, već kada će ih stići pravda.

Kalendar

05. januar

Hitno mijenjati Ustav zbog pravosuđa / Potpredsjednik Vlade **Duško Marković** upozorio je da se, ako se ustavne promjene ne završe prije juna, to može "vratiti kao bumerang", jer je to jedno od ključnih pitanja za početak pregovora sa EU.

10. januar

Najzahtjevnija poljoprivreda i ekologija / Ministar evropskih integracija i šef pregovaračkog tima Turske **Egemen Bagiš** kazao da će, ukoliko Crna Gora u junu dobije datum pregovora za članstvo u EU, najzahtjevnija poglavљa biti "definitivno poljoprivreda, proizvodnja hrane i zaštita životne sredine".

23. januar

Hrvatskoj čestitka preko twittera / Sa zvaničnog Twitter profila Vlade Crne Gore upućene čestitke Hrvatskoj na rezultatima referendumu na kojem su građani te zemlje izglasali pristupanje EU.

24. januar

Neprestalna borba protiv kriminala i korupcije / Glavni hrvatski pregovarač sa EU **Vladimir Drobnjak** kazao da će Crna Gora znati da je ulazak u EU izvjestan tek kada zatvori poglavlje 23, koje se odnosi na pravosuđe i osnovna prava: "To je poglavlje u kojem rad nikad ne prestaje i ono je aktuelno čak i kada uđete u EU. Na skupu koji je organizovao Evropski pokret u Crnoj Gori i FES, Drobnjak je preporučio predstavnicima civilnog društva da učine uslugu crnogorskog glavnog pregovaraču **Aleksandru Pejoviću** i da ga u narednih pet godina ne pitaju kada će Crna Gora postati članica EU, jer to niko neće znati.

23-25. januar

Pejanović u konsultacijama / Glavni pregovarač Crne Gore sa EU **Aleksandar Pejović** razgovarao, na odvojenim sastancima, sa liderima parlamentarnih partija, predstavnicima NVO i medija.

26. januar

Lobiranje za slobodu izražavanja / Crna Gora je pala sa 104. na 107. mjesto na listi medijskih sloboda Reportera bez granica (najgore plasirana država na Balkanu) zato što se ne pronalaze napadači na novinare i imovinu medija, što sudovi medije i dalje kažnjavaju previsokim novčanim kaznama, što je sistem oglašavanja koruptivan, a organizovani kriminal u vlasništvu medija i siva ekonomija ugrožavaju profesionalnost novinara, rekao direktor ove međunarodne novinarske organizacije **Olivije Bazil** koji je doadao da će Reporteri bez granica lobirati da Crna Gora ne uđe u EU dok je takvo stanje.

Kraj mita o jednakosti

Jacek Żakowski

Dogadaji u posljednje tri sedmice su definitivno označili kraj evropskog licemjerja koje želi da povjerujemo da su sve države članice „različiti, ali jednaki partneri“.

Prvo, članice eurozone su se sastale, razgovarale i odlučivale kao izdvojena, ekskluzivna grupa, čije se odluke ne tiču nas drugih. To je u dobroj mjeri poljuljalo ulogu EK, koja oduvijek funkcioniše na principu jednakosti među državama članicama, ali i Evropskog parlamenta u kojem su mjesta podijeljena proporcionalno broju stanovnika u pojedinim članicama. Ako Evropski pakt za stabilnost bude usvojen u sadašnjem obliku, rezultat će biti stvaranje nove unije unutar EU, pri čemu će nova unija diktirati uslove drugima, kao što to sada radi „Merkozy“ tim.

Drugo, odluka da se smanji kreditni rejting devet članica eurozone ne mora imati posljedice na njihove kamatne stope (slične izmjene u SAD nijesu imale nikakav efekat, dok Italija nakon smanjenja kreditnog rejtinga čak pozajmljuje po nižim kamatnim stopama), ali će gotovo sigurno uticati na neformalnu hijerarhiju između država članica i njihov uticaj unutar EU. To, prije svega, znači da je vodeća uloga Njemačke dodatno ojačana, kao i njena politika štednje. Sve ukazuje na to da će Berlin od sada moći da pozajmljuje po još nižim kamatnim stopama, jačajući sopstveno tržište i ekonomsku prednost nad ostatkom Evrope.

Time se „kvantitativni“ kriterijumi Lisabonskog ugovora (računanje kvalifikovane većine u Evropskom savjetu na osnovu broja država i njihovog stanovništva) razvodnjavaju „kvalitativnim“ kriterijumima – uspješnošću država i njihovih privreda. Treba očekivati i slabljenje „Merkozy“ tima, jer Angela Merkel već postaje previše uticajna za Sarkozya. Biće sve teže pokrenuti bilo kakvu inicijativu unutar EU bez pristanka Njemačke. A ako Njemci zapnu u nečemu, ostalih 26 članica neće moći ništa da urade da ih sprječe, osim možda izazivanja raspada čitave

Unije. Procedure donošenja odluka i glasanja u Evropskom parlamentu, Komisiji i Savjetu, mukotrpno ispregovarane u sklopu Lisabonskog sporazuma već ne znače ništa. Dolazi doba u kojem će evropska pitanja ličiti na fudbal iz perioda kada su svi igrali, a samo Njemačka pobjedivala.

Najzad, stroga retorika i političke odluke preduzete protiv Mađarske pokazuju da unutar EU neke države mogu sebi da dozvole više nego druge. To ne znači da Orbánova retorika nije užasavajuća a njegove ekonomske politike naprosto glupave, već da u smislu reformi državnih institucija on nije učinio ništa što druge zemlje ne bi mogle da učine bez i najmanjeg prigovora. Njegov atak na medije nije ništa manje nedemokratski nego moć koju Sarkozy ima nad medijima u Francuskoj ili od onoga što je pre njega Berlusconi uradio sa italijanskim medijima. I direktora BBC-a odvajkada direktno postavlja Vlada. Ne znamo što će biti dugotrajne posljedice nove politike na EU, ili na njene mlađe članice. U principu, uskladivanje forme (na primjer, institucionalne forme) sa sadržinom (na primjer ekonomskim uticajem) ima za posljedicu racionalnije institucije. Sada se, međutim, suočavamo sa emocijama, to jest politikom.

Razlike koje se uvećavaju i institucionalizuju pod pritiskom emocija i politike ne odgovaraju nikome. Mnoge zemlje neće rado prihvatići jačanje pozicije Njemačke unutar Unije, dok Njemačkoj neće biti lako da nastavi sa naporima ka solidarnosti i samonametnutih ograničenja. To u suštini znači da uz ekonomske i unutrašnje tenzije možemo očekivati i značajne međunarodne trzavice i neslaganja u pogledu donošenja odluka. I tako će i ostati, dok neki novi princip ne zamijeni licemjerje osnivačkog mita Unije. A to neće biti ni lako, ni brzo.

Autor je kolumnista poljskog nedjeljnika Gazeta Wzborcza - Izvor Presseurope.eu

Kako Vlada sprovodi zahtjev Brisela
za depolitizacijom i profesionalizacijom javne uprave

Korak naprijed, nazad dva

Samir Kajošević

Crnogorska Vlada najnovijim najavama i postupcima pokazuje da nema namjeru da depolitizuje i profesionalizuje javnu upravu, uprkos višegodišnjim upozorenjima Brisela na „slabu i visokopolitizovanu“ administraciju zbog kojih je vladajuća koalicija i usvojila niz kvalitetnih zakonskih rješenja koje u praksi nikako da primjeni.

Vlada je krajem decembra prošle godine imenovala poslanika Demokratske partije socijalista (DPS) Božidara Vuksanovića za v.d. direktora Uprave policije, što je uvertira za njegovo konačno postavljenje za šefa policije. To što je Vuksanović nakon petnaestak godina vratio člansku kartu DPS-a ne uljeva ni najmanje nade da će on posao šefa policije raditi nepristrasno i profesionalno, i neodoljivo posjeća na vrijeme od prije decenije i po, kada se Duško Marković odrekao članstva u DPS-u da bi sjeo u fotelju direktora Agenciju za nacionalnu bezbjednost (ANB) iz koje je direktno izabran za potpredsjednika Vlade kao kadar DPS-a.

Vlada dalje namjerava da, takođe, poslanika DPS-a Mevludina Nuhodžića postavi za novog direktora ANB-a, umjesto Vladana Jokovića za koga je već rezervisano šefovsko mjesto u Upravi carina. Konkursi koji bi, shodno zakonu, trebali da uslijede za pozicije direktora Uprave policije i Uprave carina ispadaju su puka formalnost. Vlada je imenovanjem Vuksanovića i medijskim najavama za Nuhodžića i Jokovića suštinski diskriminisala one koji godinama rade u ovim institucijama, a koji su profesionalci, jer su svjesni da na konkursu nemaju šanse i da bi se eventualnim kandidovanjem samo zamjerili novim šefovima. Dalje, kabinet Igora Lukšića ovim je poslao lošu poruku kada je riječ o nižim pozicijama na koje se bez partijske knjižice ili rodbinske veze već godinama ne može zaposliti. Konačno, ako se ima u vidu da su bivši

Da veliki broj građana vjeruje kako je puno partijskih vojnika među 11.625 zapošljenih u državnoj upravi, potvrđilo je i jedno istraživanje UNDP-ija, prema kojem 53% ispitanika smatra da je partijski ključ glavni kriterijum prilikom zapošljavanja.

šef policije Veselin Veljović i Joković praktično cijeli svoj radni vijek proveli u policiji i ANB i uz sve njihove mane, posebno bivšeg šefa policije, dolazak Vuksanovića i Nuhodžića na njihove pozicije predstavlja koraj unazad u depolitizaciji i profesionalizaciji javne uprave.

Dekan Fakulteta za državne i evropske studije Đordje Blažić smatra da je Crna Gora partotokratska zemlja u kojoj je nemoguće isključiti politiku iz administracije. Odluke o zamrzavanju članstva u stranci tokom direktorskog mandata, smatra Blažić, samo služe za kreiranje slike o lažnim reformama. „Favorizovanje partijskih kadrova u džavnim institucijama dezavuiše čitav koncept službeničkog sistema koji imamo u zakonodavstvu. Priče o zamrza-

vanju članstva u stranci su za malu djecu. To su partijski vojnici i kraj priče”, upozorio je on. Podsećajući da takvi čelnici uprava saradnike najčešće traže iz sopstvenih partijskih redova, Blažić ističe da se time administracija politizuje od vrha do dna.

Rukovodiocima u tome na ruku idu i nedovljno jasna pravila zapošljavanja državnih službenika i namještenika. Iako je za rapisivanje konkursa i testiranje kandidata zadužena Uprava za kadrove, mišljenje te institucije prema važećem Zakonu o državnim službenicima i namještenicima nije obavezujuće. To, u praksi, znači da javna ustanova ne mora da zaposli kandidata sa najboljim rezultatima testova, već samo treba da se odluči za jednog od ponuđenih.

Novim Zakon o državnim službenicima i namještenicima, starještine organa će „po pravilu” birati prvog sa liste od tri najbolja kandidata sa liste koju sastavi Uprava za kadrove nakon testiranja. Međutim, starještina organa može izabrati i jednog od preostala dva kandidata, ako ocijeni je jedan od njih kvalitetniji od prvorangiranog, ali će svoju odluku morati da pismeno obrazložiti. Taj zakon će stupiti na snagu za godinu dana, a posljednji potezi

Čelnici državnih uprava saradnike najčešće traže iz sopstvenih partijskih redova, čime se administracija politizuje od vrha do dna, kaže dekan Fakulteta za državne i evropske studije Đorđije Blažić koji ocjenjuje da je Crna Gora partitokratska zemlja u kojoj je nemoguće isključiti politiku iz administracije.

Vlade ukazuju da će se i on prilikom primjene zaobilaziti kako bi se uhljebili partijski kadrovi.

Da veliki broj građana vjeruje kako je puno partijskih vojnika među 11.625 zapošljenih u državnoj upravi, potvrdilo je i jedno istraživanje UNDP-ija prema kojem 53% ispitanika smatra da je partijski ključ glavni kriterijum prilikom zapošljavanja.

Poslanik DPS-a Miodrag Vuković tvrdi da se pitanje partijske pripadnosti previše potencira, navodeći da je među 150 000 članova te stranke mnogo profesionalaca koji negdje moraju raditi. Slično misli i Vuksanović, koji kaže da su 2/3 građana Crne Gore članovi neke partije. “Da li to znači da samo ona 1/3 može da radi profesionalno neke poslove? Ne mislim da mi je hipoteka što sam bio član DPS-a i odlučan sam da iskreno i profesionalno uđem u ovaj izazov. Za one stvari koje ne budem znao reći ču mojim saradnicima da se bore profesionalnim odnosom protiv moje logike i ja ću to uvejk prihvatići”, izjavio je Vuksanović.

Koordinatorka istraživanja u Institutu Alternativa Jovana Marović smatra da bi politizovana administracija mogla praviti problem Crnoj Gori u budućim fazama evropskih integracija, podsjećajući da je za pregovore sa Briselom potrebna profesionalna a ne poslušna državna uprava. “Problem manjka administrativnih kapaciteta, dijelom je uslov-

ljen i snažnom politizacijom državne uprave, koja time obeshrabruje i udaljava kvalitetan kadar. Zbog toga, sve veći broj obaveza koje stoje pred Crnom Gorom na putu pune integracije u EU, kao i potreba da se na njih adekvatno odgovori, trebalo bi da izvrši pritisak na državnu upravu u pravcu stvarne depolitizacije, racionalizacije i modernizacije javne administracije”, smatra Marović.

Brisel godina upozorava da je crnogorska administracija glomazna i politizovana. Jedan od sedam uslova EK za dobijanje datuma pregovora upravo se odnosio na „povećanje profesionalizma i depolitizaciju javne administracije, te jačanje transparentnog, na zaslugama zasnovanog pristupa prilikom imenovanja i napredovanja”.

Brisel je tada tražio da Vlada „dovrši suštinske korake u reformi javne administracije” koja je „slaba i visokopolitizovana”. Sudeći prema navodima iz posljednjeg izvještaja o napretku za Crnu Goru, Evropska komisija je bila zadovoljna onim što je Vlada napravila u prošloj godini: „Crna Gora je preduzela važne korake ka rješavanju glavnih izazova koje nameće reforma javne uprave”, navodi se u izvještaju.

Koordinatorka istraživanja u Institutu Alternativa Jovana Marović smatra da bi politizovana administracija mogla praviti problem Crnoj Gori u budućim fazama evropskih integracija. „Problem manjka administrativnih kapaciteta, dijelom je uslovjen i snažnom politizacijom državne uprave, koja time obeshrabruje i udaljava kvalitetan kadar”, dodaje ona.

Dalje se nabraja da je Vlada u martu 2011. usvojila Strategiju reforme javne uprave u Crnoj Gori za period 2011-2016. koja „uključuje uvođenje evropskih standarda koji se odnose na zapošljavanje i napredovanje, kao i mјere za povećanje efikasnosti državne uprave”, kao i ukupno smanjenje broja zapošljenih.

Podsjeća se i da je Skupština u junu 2011. donijela izmjene i dopune Zakona o opštem upravnom postupku, u julu novi Zakon o državnim službenicima i namještenicima, čija će primjena početi u januaru 2013, kao i izmijene i dopune Zakona o zaradama državnih službenika i namještenika, koji „predviđa transparentan sistem zarada” za zapošljene koji se finansiraju iz državnog budžeta.

„Sve u svemu, pripreme za sprovođenje usvojenog zakonodavstva se moraju intezivirati i fokusirati na depolitizaciju, profesionalnost i efektivnost i nepristranost uprave, uključujući zapošljavanje i napredovanje zasnovano na zaslugama”, zaključuje se u Izvještaju o napretku iz oktobra 2011. na osnovu kojeg je Savjet EU 9. decembra odobrio uslovno otvaranje pregovora sa Crnom Gorom.

Nije teško zaključiti što u Briselu sada misle o najavama Vlade da će pristupiti depolitizaciji i profesionalizaciji javne uprave.

Da li prvi veći građanski protest u Podgorici znači da Crna Gora prihvata evropske vrijednosti

Građanska svijest za nemiran san „elite“

Nedeljko Rudović

Crna Gora je sve bliža Evropi. Ne toliko zbog toga što je krajem prošle godine dobila uslovno zeleno svjetlo za početak pregovora o članstvu u EU koliko zbog toga da je po prvi put bila domaćin izvornog građanskog protesta, lišenog nacionalnih ili partijskih boja.

U subotu 21. januara ispred zgrade Vlade u Podgorici okupilo se oko 5.000 građanki i građana Crne Gore da se pobune zbog poskupljenja struje i zbog opštег siromašnja društva. Za crnogorske prilike to je bio impresivan skup sa kojeg se nijesu čuli rušilački poklici, vec upozorenje Vladu da je vrijeme da, kao što vodi računa o tajkunima, počne da radi svoj posao i kada je u pitanju životni standard građana. Kako su svjedočili prisutni, mnogima su potekle i suze, što bi, osim da rastuži, trebalo više da zabrine vlast.

Opšta devalvacija sistema vrijednosti, koja je počela razaranjem bivše Jugoslavije, u Crnoj Gori je konkretnе obrise dobila uspostavljanjem političke i ekonomске „elite“ koja je u normalnom ambijentu ne bi mogla ni da priviri centrima odlučivanja. S obzirom na mentalitetske i druge karakteristike Crne Gore, najviše njenu veličinu, ta „elite“ uspjela je da se kombinacijom raznih zloupotreba etabliira do neslućenih razmjera i da preuzme sve konce u svoje ruke. Rezultat je bio prevođenje društvenog bogatstva u nekoliko centara koji su svi bliski šefu vladajuće stranke, urušavanje ekonomskog sistema, dominacija sive zone i u ekonomiji i u vladavini prava i gotovo stapanja državnog aparata sa neformalnim centrima moći i podzemljem. Kontrola nad novcem i represivnim aparatom regularnost svih izbora dovela je pod znak pitanja, a dosta lagan proces uspostavljanja kontrole nad državom i pretvaranja građana Crne Gore u najamnike kod tajkuna je izgleda osokolio njegove nosioce i izavao neutoljivu pohlepu. Problem je nastao

Najprepoznatljivija karakteristika crnogorskog društva – podaništvo i obožavanje gospodara, što iz straha što iz navike, konačno bi mogla ustupiti mjesto obilježjima zapadnih demokratskih zemalja u kojima se vlast shvata kao sluga građana koja je dužna da im stalno podnosi račune.

što je ekomska kriza iznijela na površinu dvije neprijatne spoznaje – prva je da ta „elite“ ne umije da upravlja ekonomijom u regularnim uslovima, odnosno da im je bitnije da uzmu provizije nego da dovedu istinske strateške investitore, a druga da više nemaju dovoljno novca da privremeno gase socijalne požare. Pritom su zanemarili da je Crna Gora suviše mala i da nigdje kao ovdje nije moguće odmah uočiti one koji su došli do prljavog novca. A oni, naravno, ne mogu izdržati da ne demonstriraju da ga imaju.

Tako se došlo do prvog velikog iskazivanja revolta na ulicama Podgorice u organizaciji Unije slobodnih sindikata, koji je u sebi istovremeno sadržao i bijes i nadu. Taj građanski bunt, koji bi mogao biti uvertira za još veće proteste, koji bi bili signal da se građanska Crna Gora budi iz dugog sna. Najprepoznatljivija karakteristika crnogorskog društva – podaništvo i obožavanje gospodara, što iz straha što iz navike, konačno bi mogla ustupiti mjesto obilježjima zapadnih demokratskih zemalja u kojima se vlast shvata kao sluga građana koja je dužna da im stalno podnosi račune. U Evropi se vlast boji građana, a ne obratno. Zato Crnoj Gori treba Evropa.

Ekonomski analitičar dr Vasilije Kostić kaže da izlazak Hrvatske iz CEFTA sporazuma neće promijeniti uslove trgovine sa Crnom Gorom

Šansa za naše proizvode

To što će Hrvatska polovinom godine postati članica EU čime po automatizmu za nju prestaje da važi Sporazum o slobodnoj trgovini u zemljama Centralne Evrope (CEFTA) skoro da i neće promijeniti uslove trgovine između Crne Gore i ove države, a činjenica da će na neke hrvatske proizvode biti uvedene carine u državama regionala predstavlja priliku za crnogorske proizvođače da tim državama plasiraju, prije svega, poljoprivredne i prehrambene proizvode, ocijenio je ekonomski analitičar, dr Vasilije Kostić u razgovoru za *Evropski puls*.

» Kakve su posljedice skorog izlaska Hrvatske iz CEFTA po crnogorsku privredu i ekonomiju?

Imajući u vidu da Crna Gora primjenjuje Sporazum o stabilizaciji i asocijaciji u trgovini (SSP) sa zemljama EU, nakon ulaska Hrvatske u EU, trgovina sa njom se, u tom smislu, neće promijeniti, odnosno odvijaće se u skladu sa ovim Sporazumom.

S obzirom da je domaća industrija poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda osvojila visoke evropske standarde u proizvodnji, a time i bezbjednosti u konzumiranju proizvoda, to

Očigledno je da će izlazak Hrvatske iz CEFTA sporazuma donijeti lidersko mjesto Srbiji u regionalnom okviru

ne vidim kao problem za nastavak trgovinskih odnosa sa Hrvatskom u tom segmentu.

U odnosu na uslove definisane CEFTA sporazumom mislim da to znači skoro nepromijenjene uslove trgovine, za svu robu, izuzev određenih kvota u okviru kojih se u praksi pokazalo da se izvoz do kraja ne koristi, na šta su, nedavno, ukazali i iz Privredne komore Crne Gore.

Čak bi se moglo reci da se ulaskom Hrvatske u EU otvara mogućnost većoj konkurentnosti crnogorskih proizvoda i preduzeća jer je plasman crnogorskih proizvoda sloboden u Hrvatskoj, uz djelimičnu zatvorenost crnogorskog tržišta za hrvatske proizvode. To, takođe, omogućava zaštitu crnogorskim proizvodima i proizvodnji u nastajanju.

» Kakve su posljedice izlaska Hrvatske iz CEFTA sporazuma na regionalnom tržištu?

Očigledno je da će izlazak Hrvatske iz CEFTA sporazuma donijeti lidersko mjesto Srbiji u regionalnom okviru. Međutim, takva promjena će Srbiji donijeti i određene gladobolje, imajući u vidu da će Hrvatska sa sobom "odnijeti" i srpski izvoz na pojedinim pozicijama, kao što je šećer. To može u budućnosti, u tom dijelu, da znatno utiče na ograničavanje srpskog izvoza.

Osim toga, moguće je očekivati pojačanu konkurenčnost proizvoda iz BIH-a jer će oni gubitkom hrvatskog tržišta, prirodno je očekivati, tražiti kompenzaciju na drugoj strani: u Srbiji i Crnoj Gori. No, bez obzira na to sasvim je izvjesno da će Srbija biti lider na regionalnom tržištu.

Crnogorska preduzeća, kada su u pitanju poljoprivredni i prehrambeni proizvodi, sada već mogu da se nose sa regionalnom konkurenčijom i vjerujem da, naročito pojedina od njih, imaju kapaciteta da iskoriste priliku koja će se ukazati.

» *Da li to znači da ne očekujete značajnija pomjeranja?*

Generalno, ostaje ocjena da najveći dio trgovinskih odnosa neće biti ugrožen i da će ostati u manje više istim relacijama, jer je dominantni dio trgovine već liberalizovan i korespondira s evropskim pravilima. Kada spominjemo evropska pravila da spomenem i to, što je već uočeno kao mogućnost, da će izvjesno carinom opterećeni hrvatski proizvodi namijenjeni izvozu u članice CEFTA, ostalima dati šansa da takvu mogućnost iskoriste. I u toj varijanti, imajući u vidu strukturu tih proizvoda, Srbija ima najviše šansi za nešto tako.

» *Da li crnogorski privrednici mogu iskoristiti tu šansu, s obzirom što će određene hrvatske robe, nakon njenog ulaska u EU, biti skuplje na tržištima u BiH, Kosovu, Makedoniji, Srbiji?*

Crnogorska preduzeća, kada su u pitanju poljoprivredni i prehrambeni proizvodi, sada već mogu da se nose sa regionalnom konkurenčijom i vjerujem da, naročito pojedina od njih, imaju kapaciteta da iskoriste priliku koja će se ukazati. Da li će je iskoristiti, ostaje da se vidi.

V.Ž.

Od naših uvoznika zavisi da li će hrvatska roba biti skuplja

» *Da li očekujete da će doći do rasta cijena određenih hrvatskih proizvoda na crnogorskom tržištu, kao što su mlječni proizvodi, cigarete, vina..?*

Realno bi bilo očekivati nešto tako, ali takav ishod nije potpuno izvjestan zbog cjenovne kalkulacije ovdašnjih uvoznika. Ukoliko njihove procjene o plasmanu ovih proizvoda budu konzervativne, nije nerealno očekivati da povećanje cijena, iz navedenih razloga, amortizuju na teret ukalkulisane marže pokrića.

Tri milijarde za 17 vjerskih zajednica

Češka vlada usvojila je prijedlog zakona o restituciji crkvene imovine po kojem će 17 vjerskih zajednica u toj državi, na čelu sa najbogatijom Češkom katoličkom crkvom, dobiti zemljište i nekretnine vrijedne 3 milijarde eura. U Češkoj je crkvama vraćen tek mali dio imovine odmah nakon "plišane revolucije", dok je restitucija ostale imovine sprovedena raznim zakonima tokom tranzicije. U EU ne postoji model restitucije, ali se ona smatra značajnim zbog pravne sigurnosti imovine. Po tom zakonskom prijedlogu u narednih 30 godina Češka će vjerskim zajednicama isplatiti finansijsku odštetu od 2,36 milijarde evra. Šume, njive, pašnjake i nekretnine koje predstavljaju 56% svih nekretnina koje je crkvama oteo komunistički režim poslije 1948. biće vraćene u narednih pet godina.

Polovina hrane u kontejnerima

Skoro polovina jestive i zdrave hrane završi u kantama za đubre u domaćinstvima širom EU, u supermarketima, restoranima i ketering kompanijama. U isto vrijeme, 79 miliona građana EU živi ispod linije siromaštva, a 16 miliona zavisi od pomoći u hrani od dobrotvornih organizacija. U rezoluciji "Kako izbjegići bacanje hrane" usvojenoj 19. januara, Evropski parlament je pozvao da se donesu hitne mjere koje će prepoloviti količine bačene hrane do 2025. i olakšati pristup hrani za siromašne građane EU. U rezoluciji se predlaže da se na nivou država započnu kampanje protiv bacanja hrane, da pakovanja hrane treba da budu manja, ali i da trgovinske lance treba stimulisati da robu kojoj uskoro ističe rok prodaju po daleko nižim cijenama. U nekim članicama je, međutim, zabranjeno da marketi hranu prodaju ispod troškova proizvodnje. Godišnje su na nivou cijele EU baci 89 miliona tona hrane ili 179 kilograma po stanovniku. Domaćinstva su najodgovornija za rasipanje hrane, budući da učestvuju sa 42% u ukupnoj količini bačene hrane, pri čemu bi 2/3 toga moglo da se iskoristi.

Koliko su proizvodi stvarno njemački

Njemačka industrija strahuje da će joj biti nanijeta velika šteta ukoliko se ostvare planovi Evropske komisije o novom načinu označavanja porijekla robe, koji bi podrazumijevao da se oznaka "proizvedeno u Njemačkoj (made in...)" ne može postavljati ako proizvod najvećim dijelom nije proizведен u toj zemiji. Prema navodima njemačkih medija, komesar EU za poreze i carinsku uniju Algirdas Šemeta planira propis prema kojem oznaka "Made in..." može da sadrži naziv zemlje, samo ukoliko proizvod koji ima tu oznaku barem 45% zaista i potiče iz te zemlje. Prema dosadašnjim propisima EU, oznaku "Proizvedeno u Njemačkoj" mogu da nose proizvodi kod kojih je "završna, suštinska, sa privrednog stanovišta opravdana prerada ili dorada, bila u Njemačkoj". Tako oznaku "proizvedeno u Njemačkoj" mogu da nose i oni proizvodi koji su i više od 90% izrađeni u inostranstvu i u Njemačkoj su samo konačno obrađeni ili dorađeni.

Kriju podatke o kreditima

Više od 2/3 evropskih sajtova koji nude potrošačke kredite ne pruža informacije koje predviđaju zakoni EU, rezultati su sveobuhvatnog panevropskog istraživanja sprovedenog u septembru prošle godine. Pokazalo se da je glavni problem u reklamiranju kredita izostanak ključnih informacija na osnovu kojih se donosi odluka o zaduzivanju. Samo u Belgiji od 93 kontrolisana sajta 89 je imalo nepravilnosti. Sa druge strane, kod 6 bugarskih sajtova koji su bili predmet nadzora nije zabilježen nijedan propust u informisanju potrošača o kreditnoj ponudi. Koliko je ova akcija "prečešljavanja" elektronskih ponuda kredita važna pokazuje podatak da potrošači u EU svaki dan koriste usluge sajtova koji reklamiraju kredite. Samo u 2010. finansijske institucije u euro zoni plasirale su više od 600 milijardi eura potrošačkih kredita.

Događaji koji su obilježili funkcionisanje 27.članog bloka u 2011.

EU nije priključena na aparate

Evropska unija u proteklih 12 mjeseci prolazila je kroz vjerovatno najteži period od svog osnivanja zbog nesposobnosti političkih elita da se snađu i usaglase svoje politike u uslovima obnovljene ekonomske krize.

Čak i najveći euroskeptici do 2011. sebi nisu priuštili luksuz za ocjenu da Unija nema budućnost, već su oštricu svoje kritike usmjeravali na skupu i glomaznu birokratiju, gubitak suvereniteta svojih država i slične stvari, da bi u drugoj polovini ove godine sve veći broj stručnjaka govorio o mogućnosti da neka članica istupi iz zone eura, što bi moglo voditi kraj EU, makar onog njenog oblika koji još uvijek za ostatak svijeta djeluje privlačno.

Kriza koja je 2010. pogodila Grčku i Irsku, nastavila je 2011. da se širi bez zastoja. Prvo je podlegla Portugalija, koja se obratila Međunarodnom monetarnom fondu (MMF) i EU za pomoć. Dobila je 78 milijardi eura u zamjenu za drakonski program štednje. Italija i Španija, treća i četvrta privreda euro zone,

Tračak nade za budućnost evropske ekonomije dao je Samit u Briselu 9. decembra kada su šefovi država i Vlada EU postigli dogovor o obavezujućem pooštravanju budžetske discipline

zapale su u nemilost tržišta. Zbog finansijskih teškoća i visokih kamatnih stopa bile su prinuđene na stroge mjere štednje. Kolateralna šteta u Italiji bio je pad Vlade **Silvija Berluskonija**, dok su u Španiji socijalisti izgubili na izborima.

Dogodilo se i nešto što je do prije godinu dana bilo nezamislivo - ova oluja nepovjerenja zahvatila je Francusku i Njemačku. Rejting agencija Standard and Poor's (Standard and Poor's) objavila je da budno motri na njihove finansije i da postoji mogućnost da im u budućnosti smanji kreditni rejting, koji je najbolji moguć (AAA) i omogućava im zaduživanje pod povoljnim uslovima.

Tračak nade dao je Samit u Briselu 9. decembra kada su šefovi država i Vlada postigli dogovor o obavezujućem pooštravanju budžetske discipline, ali njega nijesu prihvatile neke članice, pri čemu je u protivljenju prednjačila Velika Britanija.

Dogovor predviđa uvođenje "zlatnog budžetskog pravila", odnosno unošenje ograničenja deficitu u ustave članica, kao i praktično automatsku primjenu kazni u slučaju prekoračenja ograničenja deficitu od 3% BDP. Do kraja 2012. samo su Njemačka i Španija uvele "zlatno budžetsko pravilo".

Kada neka od članica u deficitu probije ograničenje od 3% BDP, automatski će snositi posljedice, osim ako se tome ne usprotivi kvalifikovana većina članica. Takođe, sada sve države

moraju svojim partnerima unaprijed da kažu koliko planiraju da se zaduže kroz prodaju obveznica. Dogovor je prihvati 17 zemalja EU koje koriste euro i Danska, Letonija, Litvanija, Poljska, Rumunija i Bugarska, koje bi eventualno mogle da uvedu zajedničku valutu. Britanija je kategorično odbila sporazum, dok su Švedska, Mađarska i Češka ostavile mogućnost da potpišu sporazum u nekom trenutku.

Na samitu je dogovoren i da euro zona zajedno s drugim članicama EU koje to žele, da blizu 200 milijardi eura MMF, tako da taj fond može

Arapsko proljeće rezultiralo je promjenom vlasti u Egiptu, Libiji i Tunisu, ali je uticalo i da se broj ilegalnih imigranata u zemlje EU poveća čak 50%

ovlašćenja Evropske komisije u fiskalnoj politici članica koje ne poštuju pravila, kako su zahtjevali predsjednik Evropskog savjeta **Herman van Rompje** i neke države. Osim nesnalaženja u ekonomskoj ravni, EU je u 2012. nastavila lutnju na globalnoj političkoj sceni zbog čega se opet valja prisjetiti šale „koji je pozivni broj za Evropu.” To je izbilo na vidjelo zbog arapskog proljeća.

Arapsko proljeće rezultiralo je promjenom vlasti u Egiptu, Libiji i Tunisu, ali je uticalo i da se broj ilegalnih imigranata u zemlje EU poveća čak 50%. Posljedice je, kako su kasnije pokazali podaci, naročito osjetile Grčka koja se, kao susjed Turske, našla na tzv. istočnomediterskoj ruti.

pomagati u zaštiti euro zone.

Rezultat dogovora je i to što će novi fond euro zone, Mechanizam za stabilnost (ESM), zamjeniti postojeći Evropski fond za finansijsku stabilnost (EFSF) godinu dana prije nego što je planirano - u julu 2012.

Međutim, lideri EU nijesu uspjeli da postignu dogovor o povećanju stabilizacionog fonda koji trenutno raspolaže s 500 milijardi eura, ali su obećali da će to pitanje ponovo razmotriti u martu 2012., nešto prije nego što bude uspostavljen ESM. Nijesu dogovorena ni veća

Vrhunac priliva imigranata desio se u martu 2011. kada je 20 000 ljudi pokušalo da pređe granice EU, a od toga je čak 17 000 porijeklom iz zemalja Magreba. Oni su nagrnnuli na obale Italije kako bi dalje išli u Francusku u kojoj, primjer radi, samo zajednica Tunižana broji oko 700 000 ljudi, i gdje bi imali pomoći rodbine za smještaj i pronalaženje posla na crnom tržištu. To je dovelo do zategnutosti u odnosima između Italije, Francuske i Brisela. Naime, francuska policija je dočekala imigrante na prelazu i vraćala ih u Italiju što, prema ocjeni Evropske komesarke za unutrašnje poslove **Sesilije Malmstrem**, nije bilo u skladu sa propisima EU i šengenskom sporazumu.

Na drugoj strani, dobra vijest u 2011. je ta što je tržište rada EU od 1. maja potpuno otvoreno za radnike iz osam novih članica u istočnoj Evropi. Od tada su ukinuta sva ograničenja na pravo na rad u bilo kojoj članici za građane Češke, Estonije, Letonije, Litvanije, Mađarske, Poljske, Slovenije i Slovačke, koje su zajedno

sa Kiprom i Maltom pristupile Uniji 2004. godine. Neke članice EU su već 2004. ili nešto kasnije otvorile tržišta rada za radnike iz osam novih članica, a samo Njemačka i Austrija, i u izvesnoj mjeri i Britanija, nijesu primjenjivale zakone EU o slobodi kretanja radne snage do isteka sedmogodišnjeg prelaznog perioda - 1. maja 2011.

U dobrim stvarima na evropskom kontinentu u 2011. može se navesti i to što Šengenska zona slobodnog kretanja od 19. decembra ima 26 članova, pošto joj se priključio i Lihtenštajn. Ono što je, kada je riječ o Shengenu, upozoravajuće za države zapadnog Balkana je odluka ministara unutrašnjih poslova EU iz polovine decembra za uvođenje mehanizma na osnovu koga će, po hitnom postupku, u vanrednim situacijama moći na određeno vrijeme da se vrati obaveza viznog režima i to u slučaju da priliv emigranata iz određene države bude veći od 50% u odnosu na prethodno posmatrani period.

Novina u 2011. je i to što Gčka nije jedina „crna ovca“. Njoj se pridružila Mađarska, ali ne zbog, takođe, loše ekonomske situacije, koliko zbog poteza nove Vlade u Budimpešti. Mađarska je u velikom sukobu sa EU, od početka 2011. kada je preuzimala predsjedavanje Unijom. Spor je izbio oko novog mađarskog medijskog zakona koji je tada stupio na snagu i kojim su propisane visoke kazne za novinare, a dove-

Novina u 2011. je i to što Gčka nije jedina „crna ovca“ EU. Njoj se pridružila Mađarska, ali ne zbog, takođe, loše ekonomske situacije, koliko zbog nepopularnih poteza Vlade u Budimpešti.

deno je u pitanje pravo novinara da ne otkrije izvor. Sada su premijer Viktor Orban i njegova Vlada u sukobu sa Briselom oko novih propisa koji, po svim ocjenama, narušavaju nezavisnost centralne banke, sudstva i komisije za zaštitu podataka. Budimpešta je od MMF-a i od EU ranije zatražila finansijsku pomoć u vrijednosti između 15 i 20 milijardi eura, ali su obje institucije saopštile da neće ni razmatrati taj zahtjev dok ne bude obezbijedena nezavisnost centralne banke.

Sljedeća država koja je povremeno privlačila pažnju javnosti je Belgija koja je početkom decembra dobila Vladu koju će voditi lider frankofonih socijalista Eli Di Rupu, i to nakon 535 dana, što je bio svjetski rekord funkcionalisanja jedne moderne države bez Vlade. Međutim, u epicentru dešavanja u EU bila je Njemačka čija je privreda na stabilnim nogama i koja je, uz Francusku, gurala ostatak Evrope na dogovore koje bi zaustavili haos na tržištu. Možda pozivni broj za Evropu nije onaj isti na koji se može dobiti kancelarija Angele Merkel, ali na taj broj su se u 2011. godini mogli dobiti odgovori na najvažnija pitanja.

V.Ž.

Plus za politiku proširenja

Proširenje je bila jedna od rijetkih politika EU za koju je može reći da je bila uspješna. Tako je Hrvatska 9. decembra potpisala Ugovor o pristupanju na osnovu koga će u julu 2013. postati 28. članica EU. Takođe, Island je u junu otvorio pregovore o članstvu i do kraja godine već uspješno zatvorio nekoliko poglavljja.

Da li će Mađarska i Vlada premijera Viktora Orbana podleći protiscima EU

Pravila važe i za članove kluba

Evropska komisija (EK) pokrenula je 17. januara proceduru za utvrđivanje odgovornosti Mađarske zbog reformi kojima se krše evropski propisi. Konkretno, EK je utvrdila da su mađarske vlasti nedavno usvojenim propisima narušile nezavisnost centralne banke, sudstva i komisije za zaštitu podataka. Dan nakon toga, premijer Mađarske *Viktor Orbán* "spustio je loptu" i pokušao da smiri situaciju spremnošću za kompromise. U Evropskom parlamentu sve veću podršku dobija zamisao da se Mađarskoj suspenduje pravo glasanja, ali za to je potrebna podrška svih ostalih članica EU.

Kada je riječ o nezavisnosti centralne banke, Orbanovoj vladi se zamjera narušavanje njene nezavisnosti. Prema novom zakonu o narodnoj banci, nadležni ministar može direktno da učestvuje u sastancima monetarnog savjeta, što otvara mogućnost za uticaj vlade na odluke. Pored toga, plan sastanaka u centralnoj banci se vladi dostavlja unaprijed, što onemogućava tajne sastanke. Problematično je i dozvoljeno povećanje broja zamjenika guvernera bez razloga, kao i promjene po pitanju utvrđivanja plata, za koje se strahuje da se mogu koristiti kao politički pritisak na guvernera. Guverner i članovi monetarnog savjeta moraju da polože zakletvu vjernosti interesima zemlje, što je

sporno budući da je guverner centralne banke istovremeno i član Evropske centralne banke. Druga oblast je pravosuđe, a glavni problem je što je 274 sudije penzionisano u suprotnosti sa propisima EU, a prema novoj odluci kojom je snižen prag za obavezno penzionisanje sudija i tužilaca sa 70 na 62, što je opšta granica za penzionisanje. Problem predstavlja i odluka o osnivanju nove državne agencije o zaštiti podataka, koja će zamijeniti sadašnju kancelariju komesara za zaštitu podataka. Time se narušava evropski propis prema kojem zemlje članice moraju da imaju nezavisno tijelo za nadzor te oblasti.

U okviru procedure koja prethodi izvođenju Mađarske pred Evropski sud pravde, Komisija je poslala tri zvanična pisma mađarskim vlastima, u kojima se navode manjkavosti novih zakonskih rešenja. Vlasti u Budimpešti imaju rok do 17. februara da odgovore na te dopise, poslije čega će ih Komisija analizirati do sredine aprila.

Sjećaju se Austrije

Predsjednik liberalno-demokratske grupe u Evropskom parlamentu Gi Verhofstad zatražio je da se Mađarskoj suspenduju glasačka prava u institucijama EU, ali je tu opciju Komisija za sada odbacila. U EP zamisao da se Mađarska na taj način kazni ima podršku i Zelenih, a o toj ideji "razmišljaju" i socijalisti i demokrati. Verhofstad je zatražio da se to pitanje uvrsti u dnevni red narednog Evropskog saveta. Međutim, da bi se takva drastična mjera primijenila potrebna je podrška ostalih 26 članica. Šefovi vlada uglavnom su, kao i Orban, članovi stranaka koje pripadaju Evropskoj narodnoj partiji. Njima razmatranje ovakvih rješenja nije priyatno. Naime, presedan iz 2000. godine i dalje je svima u glavi. Tada su pokrenute sankcije protiv Austrije zbog dolaska ekstremne desnice na vlast, ali to je imalo veoma male efekte.

Ukoliko Mađarska bude ignorisala zahtjev Komisije, ona može da se obrati Evropskom sudu pravde, ali tada bi postupak mogao da potraje i godinu dana.

"Mađarska je ključna članica evropske porodice i mi ne želimo da u toj zemlji postoji sjenka sumnje prema poštovanju demokratskih principa i vrijednosti. Što se prije to razjasni, tim bolje", rekao je predsjednik EK Žoze Manuel Barožo.

EU ima i drugi, mnogo brži način za rješavanje spora za Mađarskom. Budimpešta je od MMF-a i od EU zatražila ranije finansijsku pomoć u vrijednosti između 15 i 20 milijardi eura. Objektivne institucije su, međutim, najavile su da neće ni razmatrati taj zahtjev dok ne bude obezbijeđena nezavisnost mađarske centralne banke. Stoga nije čudo što je mađarski premijer odlučio da izade u susret zahtjevima, iako je do sada tvrdio da to neće činiti. U razgovoru za dnevnik Bild, Orbán se pokazao kao pomirljiv sagovornik. On je najavio i da će "odgovoriti na zahtjeve" po pitanju proširenja savjeta centralne banke, "čak i ukoliko to ide na štetu Centralne banke".

Slučaj Klubradio

Premijer Orbán nalazi se na udaru kritika EP i organizacija za zaštitu ljudskih prava koje ga optužuju da bi mogao da vrati zemlju u autoritarizam, u kojem je bila u vrijeme komunističke vladavine. Kao primer situacije u Mađarskoj često se navodi i Klubradio, koji važi za jedini opozicioni radio. On će izgubiti svoju glavnu dozvolu za emitovanje u Budimpešti 1. marta, čime bi, kako je kazao predsednik i osnivač radija Andraš Arato, bio obezglavljen. Dozvolu bi mogao da izgubi na osnovu odluke Savjeta za medije od sredine decembra da tu licencu dodijeli potpuno nepoznatom radiju Autoradio, sa kapitalom od samo 3.000 eura. Sam medijski savjet osnovan je kontroverznim zakonom o medijima koji je stupio na snagu prije godinu dana, i sastoji se od osoba vjernih Orbanu. Prema odluci Medijskog savjeta, Klubradio, koji je šesti po slušanosti u zemlji, dobio je nizak nivo bodova na tenderu za licencu jer je predložio manje muzike i lokalnih vijesti u svojoj programskoj šemi. Problem Klubradija je i finansiranje - državna preduzeća više ne sklapaju ugovore sa njim, a privatni sektor slijedi taj primer. "Preživljavamo samo zahvaljujući doprinosima slušalaca", rekao je Arato.

Orban je na vlast došao na izborima 2010. poslije 11 godine vlasti socijalista. U parlamentu je dobio 2/3 većinu što mu je omogućilo da pokrene ustavne promjene koje su u EU, ali i u mađarskoj javnosti, protumačene kao antievropske. U aprilu je usvojen novi ustav, napisan u nacionalističkom, konzervativnom i tradicionalističkom tonu, a stupio je na snagu 1. januara 2012. Mađarska je u velikom sukobu sa EU bila i početkom 2011. kada je preuzeća predsjedavanje EU. Spor je izbio oko novog mađarskog medijskog zakona koji je tada stupio na snagu i kojim su propisane visoke kazne za novinare, uslovi za kažnjavanje nijesu jasno definisani, a dovedeno je u pitanje pravo novinara da ne otkriju izvor.

Izvor: EurActiv.rs, AFP i Beta

Potencijal različitosti

Asmir Pepić

Autor je polaznik X generacije Škole evropskih integracija i šef Kabinetra predsjednika Bošnjačke stranke Crne Gore

Danas se nameće mnogo pitanja oko ulaska u EU, ali i oko same EU. Na primjer: Da li će se ulaskom u EU riješiti neki životni ili politički problemi? Kakav će biti moj status kada budem građanin EU sa ostalim građanima zemalja članica EU? Da li će se sačuvati kulturni, etnički i drugi identiteti ulaskom u EU ili će postepeno doći do nevidljive asimilacije? Čini se da pouzdane odgovore na ova pitanja niko nema, iako se svaki dan mogu pročitati proročanstva koja najavljuju skori krah EU. S obzirom na to da se EU nalazi u ekonomskoj i političkoj krizi, jasno je da postoji strah da ne dode do ekonomskog ili političkog sloma, gdje bi se morali mijenjati neki osnovni postulati na kojima EU počiva. Međutim, treba imati u vidu da je EU iz kriza uvjek izlazila još jača i stabilnija, ali da se temelji na kojima je sazdana nijesu mijenjali: institucije koje su zasnovane na vladavini prava, poštovanju ljudskih prava, demokratije i tržišne privrede ostale su i sigurno će ostati suštinski nepromijenjene.

Osnovni razlozi za članstvo u EU jesu stabilnost i bezbjednost, gdje se kroz razne programe smanjuje i unaprijeđuje socijalna integracija. EU nam donosi ekonomsku sigurnost, poboljšava ekonomsku situaciju u zemlji, gdje nema granica i carina, gdje je jedinstveno tržište jedno od osnovnih ciljeva EU koje se zasniva na osnovnim slobodama koje garantuju slobodan tok roba, lica usluga i kapitala, i time se utiče na stopu nezapošljenosti. Međutim, jedno od velikih pitanja koje je pred građanima Crne Gore, i koje ih podjednako tišti bez obzira na nacionalnost i vjersko oprijedjeljenje, jeste: da li se učlanjenjem u EU gubi nacionalni identitet, jezik i kultura? Poznato je da je EU nadnacionalna i multikulturalna zajednica, koja se zasniva na principu "jedinstvo u različitosti". Svi građani EU se mogu obratiti institucijama EU na sopstvenom jeziku. Takođe, EU daje velika sredstva za njegovanje tradicije, kulture i jezika, sve u cilju očuvanja nacionalnog identiteta. Zašto onda bojazan i dalje postoji?

Nije teško uočiti da bojazan naših građana u velikoj mjeri počiva na slaboj informisanosti o pitanjima ljudskih prava i kvalitetu života u EU. Naša predstava o EU bazirana je s jedne strane na dobroj plati, riješenom stambenom pitanju, kupovini dobrog automobila, odnosno laganim utapanjem u dominantnu sredinu ponašanja većine, s druge strane. Takođe predrasude danas su posebno osnažene apokaliptičnim vizijama kraja EU. Nedostatak razumnih analiza i zaključaka rezultira masovnim širenjem katastrofalnih ideja.

Nedovoljna informisanost – ili nezainteresovanost – uzroci su što većina mojih bliskih prijatelja nikada nije čula za Evropsku urbanu povelju II, Manifest za novi urbanitet. Nijesam primijetio da se ovom dokumentu posvećuje pažnja u medijima. Dokument ne brani manje države od većih, niti ima potrebu da to čini.

Ovaj dokument ponavlja da je EU jedinstvo različitosti, ono što je prije nove ere zagovarao efeški mislilac Heraklit. Navešću nekoliko članova iz pomenutog dokumenta:

- *Naši mali i veliki gradovi su raskrše civilizacija. Oni su idealno okruženje za to da znanje i kultura dođu do izražaja; to su mesta kontakta i susretanja. Mi, lokalno izabrani evropski predstavnici, posmatramo naše male i velike gradove kao mesta razmjene, kosmopolitska mesta u kojima različitosti mogu slobodno da se miješaju i dođu do izražaja u duhu uzajamnog poštovanja.*
- *Ne tražimo male i velike gradove u kojima se kulturne razlike spajaju u jedinstveni globalni, globalizovani i homogenizovani model. Naši mali i veliki gradovi su kulturno i arhitektonski različiti i raznovrsni, i moraju takvi i ostati. Mi smo svjesni rizika standardizacije zgrada i usluga i odstupanja od modela globalizovanog urbanog razvoja koji samo poštuje pravila globalnog tržišta, ostavljajući svuda svoj uniformni pečat.*

- *Mi takođe podržavamo kulturu naših lokalnih područja i njihovih identiteta. Želimo da promovišemo i širimo svoje lokalne kulture i svoju lokalnu istoriju kao ključno dobro u sve globalizovanijem svetu. Obavezujemo se da nastavimo svoje napore za podršku umjetničkim kreacijama i ambicioznim političkim programima kulturnog ponašanja za naše male i velike gradove.*

- *Naši mali i veliki gradovi su uvijek bili otvoreni za snage promjene i inovacije. Oni su šansa za napredak i prilagođavanje promjenama. Mi vjerujemo da su naši mali i veliki gradovi središta privrede zasnovane na znanju, koja već pokreće razvoj naših zajednica i činiće to još više u budućnosti.*

Mislim da nije potrebno komentarisati ili kritikovati navedene članove. Mene je u njima fasciniralo to što otvoreno zastupaju tezu da "mali gradovi" imaju svoju bogatu istoriju koja nije mogla doći do izražaja od sjaja istorije "velikih gradova". Termin "lokalno" u ovom dokumentu nije nešto čega se treba stidjeti, on je doživljen kao potencijal!

Crna Gora u ovoj stereotipnoj podjeli na veliko i malo pripada ovoj drugoj grupi, kao i Rožaje, grad u kojem sam rođen, koji, bez obzira na veliki potencijal koji ima, i dalje stagnira i ekonomski i kulturno. Vjerujem da je pitanje vremena kada će zablistati u punom sjaju, iskazati svoj privredni potencijal i duhom tradicije šarmirati "velike gradove" iz okruženja i EU. Držim da će kao grad evropske Crne Gore, kao grad EU, biti prepoznat kao sredina "otvorena za snage promjene i inovacije", što će mu omogućiti kretanje uzlaznom putanjom. Zajedno sa Crnom Gorom biće ekonomski drugačiji i jači, kulturno i dalje raznovrsan, bogat.

Želim da iskreno doprinesem tom procesu. To je razlog više zašto želim da budem građanin EU.

Što za privrede država regiona znači članstvo Hrvatske u EU
kojima ona istupa iz CEFTA sporazuma

Carina opet u modi

Najveće promjene koje će prijem Hrvatske u evropsku porodicu donijeti regionu nastupiće zbog istupanja te države iz CEFTA sporazuma: Srbija dobija priliku da postane "glavni igrač" na regionalnom tržištu, a srpski izvoznici da osvoje tržište BiH. Međutim, može se očekivati i pritisak iz BiH na okolna tržišta jer ta zemlja više neće moći da izvozi određene proizvode u Hrvatsku. Hrvatska sa ulaskom u EU 1. jula 2013. istupa iz sporazuma CEFTA i time sve obaveze koje su Hrvatska i države regiona imale u međusobnoj trgovini u skladu sa tim sporazumom prestaju da važe, a na Hrvatsku će početi da se primjenjuje trgovinski režim koji zemlje regiona imaju prema EU u skladu sa njihovim sporazumima o stabilizaciji i pridruživanju (SSP).

Pomoćnik direktorke Kancelarije za evropske integracije Vlade Srbije **Vladimir Međak** rekao je za EurAktiv da će ulazak Hrvatske u EU stvoriti neke probleme, ali da neće ugroziti cjelokupnu trgovinu između Srbije i Hrvatske jer je ona najvećim dijelom već liberalizovana u okviru sporazuma CEFTA, a to će biti i u okviru EU. On je objasnio da će deficit koji Srbija ima u trgovini sa Hrvatskom "preći iz CEFTE u EU".

BiH je po vrijednosti izvezene robe drugo po važnosti tržište za Hrvatsku, odmah iza Italije, sa udjelom u ukupnom izvozu oko 11%. Kada postane članica, na izvoz Hrvatske u članice sporazuma CEFTA, a samim tim i BiH, aktiviraće se carine zbog čega će hrvatski proizvodi kao što su piće, brašno i mlijeko biti manje konkurentni na tržištu BiH, što je šansa za privrede drugih država regiona

"To znači da ćemo u okviru CEFTE sada imati još veći suficit nego sada, jer će se taj deficit koji imamo sa Hrvatskom prebaciti sa CEFTE na konto EU. S obzirom da nam je trgovina sa EU mnogo veća, taj deficit će se prema EU malo povećati, a suficit sa CEFTOM će se mnogo povećati i onda će ispasti da imamo mnogo bolju trgovinu, a zapravo će ostati ista", dodao je Međak. Za Srbiju će istupanje Hrvatske iz CEFTA sporazuma biti važno u smislu da ona "ostaje najjači igrač u CEFTI" i da će se povećati njena uloga na regionalnom tržištu, rekao je Međak koji je ocijenio da će slične povoljne posljedice imati i izlazak Hrvatske iz Energetske zajednici jugoistočne Evrope, jer Srbija ostaje kao zemlja sa najvećim energetskim potencijalom u regionu. Direktor biroa za regionalnu saradnju Privredne komore Srbije **Milivoje Miletić** rekao je za EurAktiv da je za Srbiju bitno kako će se ulazak Hrvatske u EU odraziti na njenu razmjenu sa BiH koja je i za Srbiju i za Hrvatsku važno tržište. BiH je po vrijednosti izvezene robe drugo po važnosti tržište za Hrvatsku, odmah iza Italije, sa udjelom u ukupnom izvozu oko 11%. Kada postane članica, na izvoz Hrvatske u članice sporazuma CEFTA, a samim tim i BiH, aktiviraće se carine zbog čega će hrvatski proizvodi kao što su piće, brašno i mlijeko biti manje konkurentni na tržištu BiH, što je dodatna šansa za Srbiju i srpske prehrambene proizvode u osvajanju tog

tržišta. Sa druge strane, proizvođači iz BiH koji danas izvoze u Hrvatsku prehrambene proizvode, nemaju sertifikate za izvoz u EU. Zbog toga će se pojaviti višak proizvoda na tržištu BiH što će biti dodatni pritisak na okolna tržišta, pa i na srpsko ka kojima će bosanske firme usmjeravati svoje proizvode.

Međutim, direktor srpskog predstavništva Hrvatske gospodarske komore **Goran Masnec** očekuje da će se najveća promjena u trgovinskoj razmeni Hrvatske sa članicama CEFTA dogoditi sa Kosovom i Moldavijom, s obzirom da te dve zemlje do danas nemaju potpisani SSP sa EU. Kako je rekao, na hrvatske proizvode u Moldaviji će se plaćati carina koje varira od proizvoda do proizvoda, dok na Kosovu postoji jedinstvena carina koja iznosi 10%. Izlazak Hrvatske iz CEFTA sporazuma i ulazak u EU u nekim domenima trgovine neće ništa bitnije promjeniti, a veće promjene će se osjetiti u oblasti poljoprivrede, posebno u trgovini cigareta sa hrvatske i šećerom sa srpske strane, rekao je Međak. U okviru CEFTA sporazuma na izvoz cigareta iz Srbije u Hrvatsku se primjenjuje carina od 38%, a samo u okviru kvote od 25 tona carina je 10%, dok se hrvatske cigarete izvoze u Srbiju po carini od 15%, a u okviru kvote od 25 tona carina je takođe 10%. Međutim, kada Hrvatska uđe u EU, Srbija će moći izvoziti cigarete u Hrvatsku bez carine, dok će carina za cigarete u Srbiji i iz Hrvatske biti daleko veća - 57.6%. "Samim tim hrvatske cigarete će biti skuplje nego što su sada i manje konkurentne jer smo mi prema EU obezbijedili da se ni nakon prelaznog perioda od 6 godina carine na cigarete i duvan ne smanjuju", rekao je pomoćnik direktorke Kancelarije za evropske integracije Vlade Srbije.

Analitičari ocjenjuju da će Hrvati imati možda nepovoljniji pristup srpskom tržištu vina, pošto Srbija ima godišnju kvotu za vina iz EU u koju će morati da uđu i hrvatska vina. Za Srbiju će ipak najveći problem biti izvoz šećera, jer za izvoz u EU određena kvota od 180.000 tona, a kada Hrvatska uđe u Uniju količine koje Srbija sada izvozi u Hrvatsku moraju ući u tu kvotu.

Nakon izlaska Hrvatske iz CEFTA regiona može se eventualno očekivati da će doći do količinskog smanjenja uvoza cigareta iz Hrvatske, s obzirom da će one biti skuplje zbog povećanja carine.

To znači da Srbija neće moći da održi izvoz šećera na sadašnjem nivou u Hrvatsku bez povećanja kvote. Međak je rekao je Srbija zbog toga već zatražila od EU reviziju SSP i da su u toku razgovori o proširenju te kvote. On je dodao da bi eventualno moglo da se desi i da Hrvatska zatraži da se SSP sa Srbijom izmjeni, pošto će izgubiti neke pozicije na tržištu Srbije, ali je naglasio da o izmjenama moraju da se dogovore obe strane. Međak je podsjetio i da su Rumunija i Bugarska kada su ulazile 2007, i prije nego što je Srbija potpisala SSP, tražile izmjene nekih dijelova tog sporazuma koji su već bili dogovorenii pa se to nije desilo. Sagovornici EurAktiva ističu da hrvatska vlada više neće moći da vodi kampanje koje pozivaju građane da kupuju isključivo domaće proizvode. "Hrvatska neće moći da sprovodi kampanje favorizovanja lokalnih proizvoda poput 'Kupujmo hrvatsko', 'Budimo Kroativni' i slično, što u uslovima karakteristične homogenizacije hrvatskih potrošača prema srpskim poljoprivrednim proizvodima može djelovati povoljno", rekla je Bojana Todorović, pomoćnica ministra ekonomije i regionalnog razvoja.

*Izvodi iz teksta Maje Poznatov i Ivane Pavlović
Autorke su urednice portala EurAktiv Srbija*

Što bi trebalo znati prije odluke u ulasku u Evropsku uniju

EU za građane

Direktive, uredbe, aquis communitare, Savjet EU, poglavlja, screening, ... Koliko građana Crne Gore, ali i većine država koje pretenduju da postanu članice EU ili onih koji su u EU, razumiju ili poznaju ovu terminologiju?

Suštinski, za život su bitna potpuno druga pitanja od poznavanja uglavnom nezaobilaznih birokratskih termina, kao ona o uslovima rada u EU, cijenama, veličini voća, vozačkim dozvolama, školama,... Zbog toga Evropski puls objavljuje odgovore na pitanja bitna za svakodnevni život, a koja bi građanima Crne Gore trebala da približe Uniju.

Da li je li u EU obavezno korištenje štednih sijalica?

Od 1. septembra 2012. biće zabranjena prodaja svih energetski neefikasnih sijalica, bez obzira na voltažu. Odluka o povlačenju s tržišta svih konvencionalnih sijalica donešena je kako bi se smanjila emisija ugljen dioksida, koja je s konvencionalnim svjetlom iznosila oko 15 miliona tona godišnje. Naime, rasvjeta troši oko 20% ukupne električne energije domaćinstava, čija proizvodnja uzrokuje ugljen dioksid. Efikasnom rasvetom smanjuje se potrošnja električne energije za oko 15%. Osim ekološke koristi, štedne sijalice traju do 10 puta duže od konvencionalnih i smanjuju troškove u domaćinstvima u, kako se procjenjuje, od 25 do 50 eura godišnje.

Da li EU propisuje koliko radnici mogu raditi tokom dana odnosno sedmice?

Direktiva o radnom vremenu iz 2003. reguliše jedno od osnovnih područja radnog prava u EU-u, koje je osnova socijalne zaštite u Evropi. Ona utvrđuje minimalne uslove koje svaka članica EU-a mora osigurati svakoj radnoj osobi. To su: maksimalno 48 sati rada sedmično, uključujući i prekovremene sate, zatim pauzu

Europska unija je 2007. imala pet miliona kilometara asfaltiranih cesta, što je više od SAD (4,2 miliona km), Japana (956.000 km), Kine (2,5 miliona km) i Rusije (771.000 km)

nakon 6 sati neprekidnog posla, minimalno jedan dan neprekidnog odmora u sedmici, plaćeni godišnji odmor, maksimalno trajanje noćne smjene od 8 sati dnevno. Direktiva predviđa i posebne odredbe za radnike u sektoru prevoza, te za ljekare, ribare i neke druge profesije.

Malim preduzetnikom u EU-u smatra se onaj koji godišnje obrće od 2 do 1 miliona eura i zapošjava od 10 do 50 ljudi, dok srednji preduzetnici obrću do 50 miliona eura i zapošljavaju do 250 radnika.

Dobijaju li se ulaskom u EU nove lične karte, pasoši i registarske tablice?

EU ne propisuje posebne zakone vezane za lična dokumenta, već su one u nadležnosti zakonodavstva država članica. EU propisuje pravila o vozačkim i saobraćajnim dozvolama koja su dužne poštovati sve članice. Na registarske pločice dodaje se oznaka pripadnosti EU u rokovima koji zavise od tada važećih propisa.

Da li je u EU zabranjeno saditi nove vinograde i maslinike?

EU je zbog viškova u sektoru vinarstva odredila zabranu podizanja novih nasada vinove loze u svim članicama do 31. decembra 2015. Nakon tog razdoblja ograničenje će biti ukinuto. U međuvremenu je dozvoljeno stare nasade zamjeniti novima ukoliko se time ne mijenja ukupna površina pod vinogradima. Nije zabranjeno

saditi nove nasade maslina, a EU naglasak stavlja na što bolji kvalitet proizvedenog maslinovog ulja. Podrška tom sektoru utvrđuju se površinom maslinjaka u određenoj godini koja se dogovara tokom pregovora s EU.

Što je jedinstvena nacionalna kvota za mlijeko?

Kvota podrazumijeva tačno određenu količinu proizvodnje mlijeka koja je određena za svaku članicu EU-a i koja se onda raspoređuje krajnjim proizvođačima (farme i/ili mljekare). Za nove članice te su se kvote utvrđivale prilikom pregovora s EU na osnovu statističkih podataka o isporukama mlijeka mljekarama i u direktnoj prodaji. Mliječne kvote evropskim proizvođačima garantuju stabilne uslove proizvodnje, dobru cijenu mlijeka i uređeno tržište za eventualno plasiranje viškova mlijeka. Takve kvote postoje samo za mlijeko i šećer.

Propisuje li EU veličinu i oblik voća i povrća i, ako da, zbog čega?

Ne postoje pravila o tome kako bi određeni proizvodi trebali izgledati, već se oni klasificuju zavisno od kvaliteta i veličine u skladu sa zahtjevima međunarodnog tržišta. Standardi i klase uvedeni su kako bi kupci i trgovci imali što je moguće tačniju informaciju o kvalitetu proizvoda koji se nalaze na tržištu.

Refundiraju li se troškovi na neispravne proizvode kupljene u nekoj drugoj članici i kako?

Da. Gdje god da se kupuje roba unutar granica EU, kupac ima pravo da u roku od dvije godine otkad je dobio taj proizvod, popravi ili zamjeni neispravnu robu. U slučaju da proizvod nije moguće popraviti, kupac ima pravo na refundiranje troškova. To se pravilo odnosi i na robu kupljenu preko Interneta. Ukoliko prodavac odbija da popravi ili nadoknadi novac za neispravan proizvod, kupac se može javiti Evropskom potrošačkom centru u svojoj ili zemlji gdje je proizvod kupljen, odnosno naručen.

Prilikom zapošljavanja u drugoj članici EU-a, doktori medicine, medicinske sestre, veterinari, zubari, farmaceuti i arhitekte ne treba da dostavljaju sertifikovane prevode svojih diploma.

Kako se obračunavaju cijene rominga u EU?

Tarife za pozive u roamingu unutar EU (bez PDV-a) iznose najviše 35 eurocenta po minuti, 11 eurocenta za primanje poziva, kao i za slanje SMS poruka, dok je primanje poruka besplatno. Navedene cijene su maksimalan iznos, a operateri mogu odabrati i niže cijene. Maksimalna cijena u veleprodaji za „surfanje“ mobilnim internetom je 50 eurocenta po megabajtu.

Najviše zaštićenih autohtonih proizvoda imaju Italijani, Francuzi i Španci, u čemu prednjače sirevi, pivo i mesni proizvodi.

Koliko iznose nadokande na bankomatima izvan države prebivališta?

Ukoliko se na bankomatima unutar EU podižu euri, troškovi nikada ne smiju biti veći od onih koje bi građanin EU platio u svojoj matičnoj zemlji. Ukoliko se u nekoj članici EU podiže valuta koja nije euro (primjera radi funte u Velikoj Britaniji), o visini nadoknade za podizanje novaca odlučuje sama banka iz čijeg se bankomata podiže novac.

Europska unija čak polovicu energenata za svoje potrebe mora da uvozi iz inostranstva. Danska je jedina izuzetak jer ne mora da uvozi energenate.

Izvor (publikacija "101 pitanje o uticaju EU na živote građana", zvanični sajt Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija Hrvatske - www.mvpei.hr)

CGO i fondacija Friedrich Ebert raspisuju OGLAS za polaznike XIX generacije**ŠKOLE DEMOKRATIJE**
- škole za izučavanje demokratije od teorije do prakse -

Školu čini 5 modula u ukupnom trajanju od četiri mjeseca. Nastava će se izvoditi jednom do dva puta nedjeljno, u trajanju od dva sata. Sve troškove pokriva fondacija Friedrich Ebert i Centar za građansko obrazovanje, uz obavezu polaznika/ce da pohađa najmanje 80% programa. Nakon završene Škole učesnici dobijaju diplomu i stiču pravo na dalje usavršavanje. Pravo učešća imaju kandidati koji žele da doprinesu razvoju demokratije i građanskog društva u Crnoj Gori. Kandidati su dobrodošli bez obzira na godine, pol, nacionalnost, vjeru ili uvjerenja, uz naznaku da prednost imaju aktivisti političkih partija, nevladinih organizacija i svi oni koji pokazuju visok stepen društvenog aktivizma. Program Škole demokratije osmišljen je na način da pruži šire razumijevanje ideje demokratije i načina na koji se ta ideja primjenjuje u različitim društvenim sferama. Voditelj škole je prof. dr Radovan Radonjić, a uz njega sa polaznicima će raditi ugledni domaći i strani predavači. Zainteresovani kandidati mogu podnijeti prijavu sa kraćom biografijom najkasnije do 12. februara 2012.

Centar za građansko obrazovanje (CGO)
raspisuje OGLAS za polaznike XIII generacije**ŠKOLE ZA LJUDSKA PRAVA**
- škole za izučavanje ljudskih prava od teorije do prakse -

Školu čini 3 modula u ukupnom, ali intezivnom, trajanju od nedjelju dana tokom kojih se kroz brojna predavanja, radionice, projekcije filmova i forum teatar uči i diskutuje o različitim temama iz oblasti ljudskih prava. Sve troškove Škole pokriva CGO, uz podršku Norveškog ministarstva inostranih poslova, kroz regionalni projekat obrazovanja o ljudskim pravima na zapadnom Balkanu, a uz obavezu polaznika/ce da pohađa najmanje 80% programa. Škola ljudskih prava pruža široko teorijsko i praktično znanje o konceptu ljudskih prava, afirmiše kulturu ljudskih prava, inspirišući i motivišući ljude da se zalažu za svoja prava, kao i za prava onih koji nijesu u mogućnosti da to urade sami i osnaže ih da imaju direktniji uticaj u društvu u budućnosti. Krajem februara 2010. CGO je uključen kao ravnopravni projektni partner u regionalni Program edukacije za ljudska prava za aktivno građanstvo na zapadnom Balkanu, koji teče od 2000. uz podršku norveškog Ministarstva inostranih poslova i u saradnji na Norveškim helsinškim komitetom za ljudska prav. Ulazak u ovu vrstu partnerstva podrazumijeva je izvjesnu preformulaciju koncepcije i organizacije dosadašnjeg programa, strukture učesnika, kao i uvođenje većeg broja interaktivnih časova nego je to do sada bio slučaj. Shodno tome, na oglas za Školu ljudskih prava XI generacije se mogu prijaviti svi zainteresovani kandidati i kandidatkinje uzrasta od 18 do 25 godina bez obzira na pol, nacionalnost, vjeru ili uvjerenja, uz naznaku da prednost imaju aktivisti političkih partija i nevladinih organizacija, mladi lideri/ke i studenti/kinje i pojedinci/ke koji pokazuju visok stepen društvenog aktivizma. Sa polaznicima će raditi stručni predavači koji će kroz prezentacije, radionice, projekcije filmova i teatar obraditi širok spektar tema iz oblasti ljudskih prava. Nakon završene Škole učesnici dobijaju diplomu i stiču pravo na dalje usavršavanje. Ukoliko želite da saznate, da čujete druge, da razumijete i različite, a otvoreni ste, hrabri, stalo vam je do sredine u kojoj živate i hoćete da doprinesete razvoju kulture ljudskih prava u Crnoj Gori nova Škola ljudskih prava je izbor za vas!

Zainteresovani kandidati/kinje mogu podnijeti prijavu sa kraćom biografijom najkasnije do 25. februara 2012, na adresu:

Centar za građansko obrazovanje
(za "Školu ljudskih prava")
Njegoševa 36, I sprat, 81 000 Podgorica
Tel/Fax: 020 / 665 112
E-mail: info@cgo-cce.org
www.cgo-cce.org

„U redu je biti drugačiji!“

Centar za građansko obrazovanje (CGO) u saradnji sa LGBT Forum Progresom, a uz podršku Kanadske ambasade, realizuje projekat "U redu je biti drugačiji!", u okviru kojeg je 26. i 27. januara 2012. u prostorijama Uprave za kadrove, održana obuka na temu ljudskih prava i kulture ljudskih prava sa fokusom na prava manjina, antidiskriminacione politike i prakse, kao i na položaj LGBT populacije. Obuci je prisustvovalo 25 učesnika, i to predstavnici Vrhovnog državnog tužilaštva, Vrhovnog suda, Uprave policije, Skupštine, Zavoda za školstvo, institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda i NVO sektora. Uvodna izlaganja su imali **Daliborka Uljarević**, izvršna direktorka CGO-a, **Zdravko Cimbaljević**, izvršni direktor LGBT Forum progra, i direktorka Uprave za kadrove **Svetlana Vuković**.

Prva sesija „*Pojam diskriminacije i međunarodni standardi*“ je približila učesnicima pojam diskriminacije, kao i same međunarodne standarde iz oblasti diskriminacije. Bilo je riječi i o konkretnim slučajevima koji se trenutno nalaze pred Evropskim sudom za ljudska prava, kao i onima koji su završeni presudom. Uvodničarka u ovoj sesiji bila je **Tea Gorjanc Prelević**, izvršna direktorka Akcije za ljudska prava. Druga i treća sesija su bile rezervisane za sudske praksu Evropskog suda za ljudska prava u vezi sa članom 14. i pregled antidiskriminacionog zakonodavstva i praksi u Crnoj Gori. O tome je govorila **Marijana Laković**, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda. Učesnici su bili u prilici da se upoznaju sa slučajevima pred Evropskim sudom za ljudska prava koji su relevantni za samu sudske praksu iz oblasti diskriminacije i koji su napravili pomak u međunarodnom pravu, pa samim tim služe kao uzor domaćem zakonodavstvu. Takođe, bilo je riječi i o zakonodavnem okviru, preciznije o antidiskriminacionom zakonodavstvu Crne Gore sa fokusom na prava LGBT zajednice ali i drugih ugroženih grupa. Drugi dan treninga počeo je predavanjem izvršnog direktora EKVISTE, **Milana Šaranovića**, u okviru teme „*Diskriminacija osoba sa invaliditetom – studije slučaja*“. Pregled nekoliko slučajeva diskriminacije osoba sa invaliditetom je poslužilo kao efikasan način da učesnici shvate sa kakvim poteškoćama se oni susreću u svakodnevni. **Maja Raičević**, koordinatorka iz NVO Sigurna ženska kuća je govorila u okviru sesije „*Diskriminacija po osnovu pola – studije slučaja*“, ilustrujući rodnu neravnopravnost u Crnoj Gori sa primjerima u različitim oblastima života i procesa odlučivanja. Pored očigledne „javne“ diskriminacije, bilo je riječi i o porodičnom nasilju, o diskriminaciji na radnom mjestu i svim onim temama koje su vremenom tabuizirane i koje se kriju od javnosti, ali i relevantnim međunarodnim i crnogorskim pravnim okvirom. „*Diskriminacija seksualnih manjina – studije slučaja*“ – treće predavanje drugog dana obuke održano je od strane stručnjaka za pitanja ljudskih prava mr **Aleksandra Saše Zekovića**. Ova sesija je bila produktivna posebno za predstavnike Tužilaštva, Vrhovnog suda i Uprave policije koji su se upoznali sa slučajevima diskriminacije i nasilja prema osobama LGBT populacije. Takođe, kroz konkretne primjere ukazano je na dobre i loše prakse u procesuiranju nasilja zasnovanog na različitosti u pogledu seksualne orientacije. Posebno je skrenuta pažnja na važnost senzibilizacije nadležnih službenika u svakom postupku kako bi se obezbijedio jednak tretman za sve žrtve. U okviru ove sesije, govorila je i **Mira Bošković**, prva javno deklarisana transseksualna osoba u Crnoj Gori. Ona je učesnicima ispričala svoju životnu priču i izrazila zabrinutost za stanje LGBT populacije u Crnoj Gori. Na kraju obuke održana je i panel diskusija „*Institucije, medije i NVO u promociji i osnaživanju antidiskriminacionih politika i praksi*“, u okviru koje su govorili **Branka Vlahović**, projekt menadžerka u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, **Duško Vuković**, novinar i Daliborka Uljarević, izvršna direktorka CGO-a. Obuka je završena zaključnim obraćanjem izvršnog direktora LGBT Forum progra Zdravka Cimbaljevića koji je učesnicima uručio diplome za uspješno završen trening.

Human Rights Litigation Course

The Open Society Justice Initiative will conduct a week-long course on Human Rights Litigation from 16-20 July 2012, as part of the summer school program at the Central European University (CEU).

The course is aimed at young human rights professionals with 3 years' experience, especially those involved in litigation, and provides a unique opportunity to build on their experience and to develop their skills. It will cover a broad range of issues related to human rights litigation, including principles of strategic litigation, procedural questions, practicalities such as drafting and evidence, substantive legal issues, and activities in support of litigation.

More information can be found on the Justice Initiative's website www.justiceinitiative.org

Applications are open until 15 February 2012, and should be submitted through the CEU website www.ceu.hu.

The screenshot shows the official website of the Central European University (CEU). At the top, there is a dark banner with the university's logo and name. Below the banner, a large navigation menu bar features five main categories: ABOUT, ADMISSIONS, ACADEMICS, STUDENT LIFE, and RESEARCH. A large, blurred photograph of three students in a classroom or study area serves as the background for the main content area. Below the navigation, there is a section titled "Events" with a "See all events" link. This section lists several upcoming lectures and events with dates and brief descriptions. Further down, there are sections for "News" (with links to articles like "CEU, OTKA Launch Three-Year Project Examining Global Role of the EU" and "Article in the Boston Globe by President and Rector John Shattuck"), "Videos" (featuring a video thumbnail of a woman speaking at a podium), and "Research Focus" (showing a photo of a man and a brain scan image with the caption "Dogs Respond to Human Communication Similarly to Human Babies").

Izdavač: Centar za građansko obrazovanje (CGO)
EIC Bilten - Evropski puls - je elektronski časopis koji izlazi uz podršku fondacije Friedrich Ebert. Zaveden je u Ministarstvu kulture pod rednim brojem 578.

Urednik: Vladan Žugić
Uređivački kolegijum: mr Vera Šćepanović, Daliborka Uljarević,
dr Vladimir Pavićević, Damir Nikočević, Petar Đukanović

Prevod i lektura: CGO

Art direktor: Ilija Perić

Ilustratorka: Dragana Koprivica

Producija: identity & promotion

Adresa redakcije: Njegoševa 36/
Tel/fax: +382 20 665 112, 665 327
ep@cgo-cce.org, info@cgo-cce.org

Evropski puls možete preuzeti svakog posljednjeg petka u mjesecu na sajtu www.cgo-cce.org